

Bài tập máy biến áp

Bài tập 1.

Cho máy biến áp 3 pha $S_{\text{đm}}=5600\text{KVA}$,
 $U_1/U_2=35000/66000$, $I_1/I_2=92,5/490\text{A}$ $P_0=18,5\text{ KW}$, $P_n = 57\text{KW}$, $f=50\text{Hz}$, $Y/\Delta 11$; $I_0=4,5\%$; $U_0\%=7,5\%$

1. Hãy xác định các thông số không tải của máy biến áp ,
 X_0, r_0, Z_0

2. Các tham số: z_n, r_n, x_n , các thành phần điện áp ngắn.

3. ΔU khi $\cos\varphi_2=0,8$ hiệu suất của máy hệ số tải ứng với

η_{max}

Giải:

1.

Điện áp pha sơ cấp là:

$$U_{1fa} = \frac{U_1}{\sqrt{3}} = \frac{35000}{\sqrt{3}} = 20207 \text{ V}$$

Dòng điện pha không tải:

$$I_{0fa} = I_0\% \cdot I_{1\text{đm}} = 0,045 \cdot 92,5 = 4,16 \text{ A}$$

Các tham số không tải:

$$Z_0 = \frac{U_{1fa}}{I_{0fa}} = \frac{20207}{4,16} = 4857 \Omega$$

$$r_0 = \frac{P_0}{3 I_{0fa}^2} = \frac{18500}{3 \cdot 4,16^2} = 356 \Omega$$

$$X_0 = \sqrt{Z_0^2 - r_0^2} = \sqrt{4857^2 - 356^2} = 4844 \Omega$$

2.

Điện áp pha ngắn mạch từ bên sơ cấp:

$$U_{1n} = U_{1fa} \cdot U_n = 20207 \cdot 0,075 = 1515 \text{ V}$$

$$\Rightarrow Z_n = \frac{U_{1n}}{I_{1fa}} = \frac{1515}{92,5} = 16,4 \Omega$$

$$r_n = \frac{P_n}{3 I_{1fa}^2} = \frac{67000}{3 \cdot (92,5)^2} = 2,22 \Omega$$

$$X_n = \sqrt{Z_n^2 - r_n^2} = \sqrt{16,4^2 - 2,22^2} = 16,2 \Omega$$

$$\text{Ta có: } U_{nr}\% = \frac{I_{1fa} \cdot r_n}{U_{1fa}} = \frac{92,5 \cdot 2,22}{20207} \cdot 100 = 1,016\%$$

$$U_{nx} \% = \frac{I_{1fa} \cdot X_n}{U_{1fa}} = \frac{92,516,2}{20207} \cdot 100 = 7,416\%$$

3.

$$\text{Ta có: } \Delta U_2 \% = \beta (U_{nr} \% \cos \varphi_2 + U_{nx} \% \sin \varphi_2)$$

—(cos φ_2 =0,8 $\Rightarrow$ sin φ_2 = $\pm$ 0,6 ứng với tải cảm và tải dung)—

β =1 tải định mức.

$$\Delta U \% = (1,016 \cdot 0,8 + 7,416 \cdot 0,6) = 5,26\%$$

Hiệu suất:

$$\eta \% = \left(1 - \frac{P_0 + \beta^2 P_n}{\beta \cdot S_{dm} \cos \varphi + P_0 + \beta^2 P_n}\right) \cdot 100 = \left(1 - \frac{18,5 + 1^2 \cdot 57}{5600 \cdot 0,8 + 18,5 + 57}\right) \cdot 100 = 98,34\%$$

$$\beta = \sqrt{\frac{P_0}{P_n}} = \sqrt{\frac{18,5}{57}} = 0,57$$

Bài số 2:

Máy biến áp 3 pha Y/Y-12 có các số liệu: S_{dm} =180KVA

U_1/U_2 =6000/400 V; I_0 =6,4%; P_0 =1000W; U_n %=5,5;

P_n =4000W; $r_1=r_2'$; $x_1=x_2' \Rightarrow$ vẽ sơ đồ thay thế; tính U_{nx} %.

Giải:

Để vẽ đ-ợc sơ đồ thay thế tính r_0 , x_0 , Z_0 , r_n , x_n , Z_n .

Điện áp một pha bên sơ cấp:

$$U_{1fa} = \frac{U_1}{\sqrt{3}} = \frac{6000}{\sqrt{3}} = 3464 \text{ V}$$

$$I_{0fa} = I_0 \% \cdot I_{dm}, \text{ mà } I_{dm} = \frac{S}{\sqrt{2} U_1} = \frac{180000}{\sqrt{3} \cdot 6000} = 17,32 \text{ A}$$

$$\Rightarrow I_{0t} = 0,064 \cdot 17,32 = 1,108 \text{ A}$$

$$\Rightarrow r_0 = \frac{P_0^2}{3 I_{0t}^2} = \frac{1000}{3 \cdot 1,108^2} = 271 \Omega$$

$$Z_0 = \frac{U_{1fa}}{I_{0t}} = 3126 \Omega$$

$$\Rightarrow x_0 = \sqrt{3126^2 - 271^2} = 3114 \Omega$$

U_n pha là:

$$U_{1n} = U_n \% \cdot U_{1fa} = 0,055 \cdot 3,464 = 190,52 \text{ V}$$

$$\Rightarrow Z_n = \frac{U_{1n}}{I_1} = \frac{190,52}{17,32} = 11 \Omega$$

$$r_n = \frac{P_n^2}{3 \cdot I_{dm}^2} = 4,44 \, \Omega$$

$$x_n = 10,06 \, \Omega$$

$$\Rightarrow U_{nr} \% = \frac{I_1 r_n}{U_{1fa}} \cdot 100 = \frac{17,32 \cdot 10,06}{3464} \cdot 100 = 5,03 \%$$

Ví Dụ 3:

Cho 3 máy biến áp 3 pha có $S_{dmI} = 180 \text{KVA}$;

$S_{dmII} = 240 \text{KVA}$; $S_{dmIII} = 320 \text{KVA}$; $U_{nI} \% = 5,4$; $U_{nII} \% = 6$;

$U_{nIII} = 6,6$. Hãy xác định S_I ; S_{II} ; S_{III} biết: $S = 180 + 240 + 320 = 740 \text{KVA}$. Tìm xem tải tối đa để không có quá tải.

Giải:

Ta có:

$$\sum \frac{S_{dmi}}{U_{ni} \%} = \frac{180}{5,4} + \frac{240}{6} + \frac{320}{6,6} = 121,8$$

$$\beta_I = \frac{S}{U_{nI} \sum \frac{S_{dmi}}{U_{ni}}} = \frac{740}{5,4 \cdot 121,8} = 1,125$$

$$\text{mà } \beta_I = \frac{S_I}{S_{dmI}} \Rightarrow S_I = 1,125 \cdot 180 = 202,5 \text{KVA}$$

T- ơng tự ta có $S_{II} = 243 \text{KVA}$; $S_{III} = 249,5 \text{KVA}$

Máy biến áp I có U_n nhỏ $\Rightarrow$ quá tải nhiều nhất $\Rightarrow$ tải tối đa để không có máy biến áp nào bị quá tải khi $\beta_I = 1 \Rightarrow$

$$\frac{S}{5,4 \cdot 121,8} = 1 \Rightarrow S = 657,72 \text{KVA}.$$

Ví Dụ 4:

SSUUUT

T_{đ 1 2 n} Ồ

T_{m đ đ} %

m m đ

ấ

u

d

$\hat{a}$
 y
 $I \ 1366Y$
 $05, , /$
 $0 \ 32\Delta$
 $0 \ 5-$

1
 1
 $I \ 1366Y$
 $I \ 85, , /$
 $0 \ 36\Delta$
 $0 \ -$

1
 1
 $I \ 2367Y$
 $I \ 45, /$
 $I \ 0 \ 3 \ \Delta$
 $0 \ -$

1
 1

1. Tải của máy biến áp khi tải dung = 450KV
2. Tải max để không quá tải giả sử máy 1 quá tải 20%

Giải:

1.

Ta có:

$$\sum \frac{S_{dm i}}{U_{ni}} = \frac{1000}{6,25} + \frac{1800}{6,6} + \frac{2400}{7} = 775,58$$

$$\Rightarrow \beta_I = \frac{S_i}{S_{dm I}} = \frac{4500}{6,25.775,58} = 0,928 \Rightarrow S_I = 1000.0,928 = 928KVA$$

$$\beta_{II} = \frac{S_{II}}{S_{dmII}} = \frac{4500}{6,6.775,58} = 0,8791 \Rightarrow S_{II} = 1800.0,8791 = 1582,4KVA$$

$$\beta_{III} = \boxed{} = 0,8289 \Rightarrow S_{III} = 2400.0,8289 = 1990KVA$$

2.

$$\Rightarrow \beta_I = 1 = \frac{S}{6,25.775,58} = 1 \Rightarrow S = 4847KVA$$

$$\text{nếu I quá tải } 20\% \Rightarrow \beta_I = 1,2 \Rightarrow \boxed{} \Rightarrow S = 5817KVA$$

Ví Dụ 5:

Các số liệu

C I II

ác

số

liệ

u

S_d 32 42

m 0 0

U_1 6 6

K $\pm$ $\pm$

V 5 5

% %

U_2 23 22

V 0 0

U_n 4 4

%

U_n 1, 1,

r % 8 7

T Y/Y/

ổ Δ- Δ-
nố 11 11
i
dâ

y

Tính I_{cb} .

Giải:

$$\text{Ta có: } I_{cb} = \frac{\Delta_E}{Z_{nI} + Z_{nII}}$$

Các thông số qui đổi sơ cấp về thứ cấp.

$$Z_n = Z_1 + Z_2'$$

$$Z_2' = k^2 \cdot Z_2$$

$$k = W_1 / W_2$$

$$Z_n' = Z_2 + Z_1' = Z_2 + k^2 \cdot Z_1 = Z_2 + Z_1 \cdot (W_1 / W_2)^2$$

$$\Rightarrow Z_n' = Z_2 + Z_1 \cdot (1/k^2) = Z_n / k^2$$

$$k_1 = (w_1 / w_2) = \frac{6 \cdot 10^3}{220} = 27,273$$

$$Z_{nI} = \frac{U_{nI}}{I_{1dm}} \text{ mà } I_{1dm} = \frac{S}{\sqrt{3}U} = \frac{320}{\sqrt{3} \cdot 6} = 30,79 \Omega$$

$$Z_{nII} = U_n \% \cdot \frac{U_{dm}}{100} = 6000 \cdot \frac{4}{100} = 240V$$

$$\Rightarrow Z_{nI} = \frac{240}{30,7} = 7,794 \Omega$$

$$\Rightarrow Z_{nI}' = 7,794 / k^2 = 0,01145$$

$$Z_{II} = \frac{U_{nII}}{I_{2dm}} \Rightarrow I_{2dm} = \frac{420}{\sqrt{3} \cdot 6} = 40,41 \Omega$$

$$U_{nII} = U_n \% \cdot U_{dm} = \frac{6000 \cdot 4}{100} = 240 V$$

$$\Rightarrow Z_{II} = \frac{240}{40,41} = 5,938 \Omega$$

$$Z_{II}' = 5,938 / 27,273^2 = 0,00798$$

$$\Rightarrow I_{cb} = \frac{\Delta_E}{Z_{nI} \% + Z_{nII} \%} = \frac{10}{0,01145 + 0,00798} = 514 A$$

Bài tập máy điện không đồng bộ

Bài số 1:

máy điện không đồng bộ 3 pha $p=3$ $f=50\text{Hz}$, khi đặt điện áp định mức lên stato còn dây quấn roto hở mạch, $E_2 = 110 \text{ V}$. $n_{\text{đm}} = 980 \text{ v/ph}$. Roto quay cùng chiều với từ trường.

a. Chế độ làm việc.

b. $E_{2s} = ?$

c. Nếu giữ chặt roto lại và đo $r_2 = 0,1 \Omega$; $x_2 = 0,5 \Omega$ hỏi $I_{2\text{đm}} = ?$

Giải:

a. tốc độ đồng bộ là: $n_1 = \frac{60 \cdot f}{p} = 1000 \text{ v/ph}$

Vì $n_1 > n$ nên $\Rightarrow$ máy điện làm việc ở chế độ động cơ.

b. Ta có $E_{2s} = s \cdot E_2 = \frac{n_1 - n}{n_1} \cdot E_2 = \frac{1000 - 980}{1000} \cdot 110 = 2,2 \text{ V}$

c. Ta có $I_2 = E_{2s} / (r_2 + j \cdot s \cdot x_2) = \frac{E_{2s}}{\sqrt{r_2^2 + (s \cdot x_2)^2}} = \frac{2,2}{\sqrt{0,1^2 + (0,02 \cdot 0,5)^2}} = 21,89 \text{ A}$

Bài số 2:

Động cơ không đồng bộ đấu sao Y, 380V 50Hz $n_{\text{đm}} = 1440 \text{ v/ph}$

$r_1 = 0,2\Omega$, $r_2' = 0,25\Omega$, $x_1 = 1\Omega$, $x_2' = 0,95\Omega$, $x_m = 40\Omega$ bỏ qua r_m .

Tính P_{n1} , $s_{\text{đm}}$, f_2 , vẽ mạch thay thế hình T tính I_1 , I_0 , I_2'

Giải:

Vì máy làm việc chế độ động cơ $\Rightarrow n = 1440 \text{ v/ph} \Rightarrow n_1 = 1500 \text{ v/ph}$

mà $n_1 = \frac{60f}{p} \Rightarrow p=2$

$s_{\text{đm}} = \frac{n_1 - n}{n_1} = 0,04$

$n_2 = n_1 - n = 1500 - 1440 = 60 \text{ v/ph}$

$$f_2 = n_2 \cdot p / 60 = 2 \text{ Hz}$$

ta có hệ phương trình sau:

Dạng phức

$$U_1 = -E_1 + I_1 \cdot (r_1 + j \cdot x_1)$$

$$0 = E_2' - I_2' \cdot (r_2' / s + j \cdot x_2')$$

$$E_1 = E_2'$$

$$I_1 + I_2' = I_0$$

$$I_0 \cdot Z_m = -E_1$$

thay số vào ta có:

$$I_1 \cdot (0,2 + j1) + I_0(0 + j40) = 220$$

$$I_1 \cdot (0,2 + j1) - I_2(6,25 + j0,95) = 220$$

$$I_1 - I_0 + I_2' = 0$$

giải hệ ta có:

$$I_1 = 33 \text{ A}, I_0 = 5, I_2' = 31,92 \text{ A}.$$

Bài số 3:

Động cơ điện p=3 điện áp định mức 380V đấu Y; 50Hz

$P_2 = 28 \text{ KW}$ ($P_{\text{đm}}$) $n=980 \text{ v/ph}$ $\cos \varphi = 0,88$ tổn hao đồng và sắt stato là $2,2 \text{ KW}$, $p_{\text{cơ}} = 1,1 \text{ KW}$.

Tính s; p_{Cu2} ; hiệu suất; I_1 ; f_2 lúc tải đm

Giải:

$$\text{Tốc độ đồng bộ là } n_1 = \frac{60f}{p} = 1000 \text{ v/ph}$$

$$\Rightarrow s = (1000 - 980) / 1000 = 0,02$$

$$\text{Ta có } p_{\text{Cu2}} = P_{\text{cơ}} \cdot s / (1 - s)$$

$$\text{mà ta có } P_{\text{cơ}} = P_2 + p_{\text{cơ}} = 28 + 1,1 = 29,1 \text{ KW}$$

$$\Rightarrow p_{\text{Cu2}} = 29,1 \cdot 0,02 / (1 - 0,02) = 0,594 \text{ KW}$$

$$\text{Ta có } P_1 = P_2 + p_{\text{cơ}} + p_{\text{Cu2}} + p_{\text{Cu1}} + p_{\text{Fe}} = 28 + 1,1 + 2,2 + 0,594 = 31,894 \text{ KW}$$

$$\text{Hiệu suất } \eta = P_2 / P_1 = 87,8\%$$

$$\text{Ta có: } P_1 = \sqrt{3} U_1 I_1 \cos \varphi \Rightarrow I_1 = \frac{P_1}{\sqrt{3} U_1 \cos \varphi} = 55 \text{ A}$$

Có $n_2 = n_1 - n = 1000 - 980 = 20 \text{ v/phút}$

$$f_2 = (p \cdot n_2) / 60 = 1 \text{ Hz}$$

Bài số 4:

Động cơ không đồng bộ tiêu thụ năng lượng điện là $P_1 = 60 \text{ KW}$ tổng tổn hao trên stato là 1 kW , $s = 0,03$ tính $P_{\text{cơ}}$ và

P_{Cu2} .

Giải:

$$\text{Ta có } P_{\text{đt}} = P_1 - \Sigma P_{\text{stato}} = 60 - 1 = 59 \text{ KW}$$

$$\text{Ta có: } p_{\text{cơ}} = P_{\text{đt}} \cdot (1 - s) = 59 \cdot 0,97 = 57,23 \text{ KW}$$

$$p_{\text{Cu2}} = P_{\text{đt}} \cdot s = 59 \cdot 0,03 = 1,77 \text{ KW}$$

$$p_{\text{Cu2}} = P_{\text{đt}} - P_{\text{cơ}}$$

Bài số 5:

Động cơ không đồng bộ roto dây quấn $P_{\text{đm}} = 155 \text{ KW}$,
 $p = 2$ $U = 380 \text{ V}$ đấu Y, $p_{\text{Cu2}} = 2,21 \text{ KW}$ $p_{\text{cơ}} = 2,64 \text{ KW}$, $p_{\text{phụ}} = 0,31 \text{ KW}$, $r_2' = 0,12 \Omega$

- Lúc tải đm tính $P_{\text{đt}}$, $s_{\text{đm}} \%$, $n_{\text{đm}}$, $M_{\text{đm}}$
- Giả sử mômen tải không đổi, nếu cho vào dây quấn roto một điện trở qui đổi $r_f' = 0,1 \Omega$ tính s' , n' p_{Cu2}'
- Biết $r_1 = r_2'$, $x_1 = x_2' = 0,06 \Omega$ tính M_{max} , s_{max}
- Tính điện trở phụ cần thiết cho vào roto để có mômen mở máy cực đại.

Giải:

$$\text{a. Ta có } P_{\text{đt}} = P_2 + p_{\text{Cu2}} + p_{\text{cơ}} + p_{\text{phụ}} = 155 + 2,21 + 2,64 + 0,31 = 160,16 \text{ KW}$$

$$\text{Ta có } s_{\text{đm}} \% = \frac{p_{\text{Cu2}}}{P_{\text{đt}}} \cdot 100 \% = 1,38 \%$$

$$n_{\text{đm}} = n_1 \cdot (1 - s_{\text{đm}}) = 1500(1 - 0,0138) = 1479 \text{ v/phút}$$

$$\text{ta có } M_{\text{đm}} = \frac{P_{\text{đm}}}{\Omega} = \frac{P_{\text{đm}}}{2 \pi \cdot \frac{n}{60}} = 1000 \text{ N.m}$$

b. Vì hệ số trượt tỷ lệ thuận với điện trở dây quấn roto $\Rightarrow s'/s = (r_2' + r_f)/r_2'$

$$\Rightarrow s' = s \cdot \frac{r_2' + r_f}{r_2'} = 12,88\%$$

$$n' = n_1 \cdot (1 - s') = 1307 \text{ v/phút}$$

$$P_{Cu2}' = P_{đt} \cdot s' = 20,63 \text{ KW}$$

c. Ta có $s_{\max} = \frac{r_2'}{\sqrt{r_1^2 + (x_1 + C_1 \cdot x_2')^2}} = 0,1$

(Coi $C_1 = 1$)

$$M_{\max} = \frac{p \cdot m \cdot U_1^2}{2 \omega_s \cdot C_1 \cdot [r_1^2 + \sqrt{r_1^2 + (x_1 + C_1 \cdot x_2')^2}]} = 10446 \text{ N.m}$$

d. Ta có mômen mở máy

$$M_{\max} = M_{\text{mở}} = \frac{p \cdot m \cdot U_1^2 \cdot r_2'}{\omega_s \cdot [(r_1 + r_2')^2 + (x_1 + x_2')^2]}$$

ở đây $r_2' = r_2'_{\text{cũ}} + r_{f\dot{u}}$

giải $\Rightarrow r_2' \Rightarrow r_{f\dot{u}}$

Bài số 6:

Động cơ lồng sóc 3 pha $P_{đm} = 20 \text{ KW}$ $U_1 = 380 \text{ V}$ đấu Y, $\cos \varphi = 0,84$

$\eta = 88\%$, $n_{đm} = 970 \text{ v/phút}$. Biết $I_k/I_{đm} = 4,5$ $M_k/M_{đm} = 1,2$

$M_{\max}/M_{đm} = 1,8$

a. h $I_{đm}$, I_k $S_{đm}$

b. $M_{đm}$, M_k $M_{\max}$, tổng tổn hao trong động cơ.

Giải:

Ta có: $P_1 = P_2/\eta = 20/0,88 = 22,73 \text{ KW}$

Có $I_{đm} = P_1/\sqrt{3} \cdot U_1 \cos \varphi = 41,1 \text{ A}$

$M_{đm} = P_{đm}/\Omega = 20/(2\pi \cdot n/60) = 197 \text{ N.m}$